INTERVIU CU EPISCOPUL IGNATIE AL HUȘILOR: „ORTODOXIA ESTE CONCENTRATĂ ÎN ACEL «VINO ȘI VEZI!»”

Autor: Dragoș Manea | 25 mai 2022

Îi mulțumim invitatului nostru, PS Ignatie, Episcop al Hușilor, pentru a fi acceptat invitația redacției de a răspunde la câteva întrebări cu privire la prezența tinerilor în Biserica Ortodoxă.

1. Mulți tineri consideră Ortodoxia neatractivă. Care ar putea fi cauzele ce determină această perspectivă?

Fără a mă plasa în zona unui optimism gratuit, aș dori să demontez generalizarea din conținutul întrebării adresate. Personal, nu am percepția că sunt mulți tineri cărora le este „neatractivă” Ortodoxia. Spun acest lucru din perspectiva celui care este în interiorul vieții Bisericii și poate avea niște opinii „la cald”. Este de la sine înțeles că nu am nicio intenție de a ascunde sub preș o realitate, dacă aceasta există. Voi fi primul care să o denunț, să o pun sub lupa analizei și a remediului, repet, dacă aceasta există și dacă nu este doar o supoziție sau un pretext pentru a avea un alt subiect „atractiv” de discuție în ceea ce privește viața spirituală a Bisericii.

Înainte de a răspunde la această întrebare, dacă îmi este îngăduit acest lucru, aș avea un mic comentariu legat de adjectivul „neatractiv” sau în forma sa pozitivă „atractiv”. Credința, realitățile vieții spirituale nu pot fi încadrate în sertărașul cu micile sau marile atracții. Dacă ne vom raporta în această manieră la credință, totul devine extrem de „fluid”, ca să folosesc o metaforă dragă lui Zygmunt Bauman. În sensul în care însăși credința este metamorfozată într-un „mall”, a cărui rațiune de a exista este sloganul „frumusețea învelișului este prima condiție de a trăi fericit”, cum avea să sublinieze extrem de sugestiv acest lucru Jean Baudrillard. Adică, totul se reduce la „dacă ne place sau nu”, ajungând să evaluăm credința ca pe o simplă opinie, căreia îi conferim „funcționalitate” sau nu, în societatea în care trăim, doar dacă este în afinitate cu piața

dorințelor noastre. Atașând asemenea adjective, nu facem altceva decât să gândim actul credinței în logica societății de consum, în care doar ceea ce este nou se poate bucura de atractivitate și poate căpăta valoare în sine.

Revenind la întrebarea adresată, nu exclud faptul că pentru *unii*, și nu numai, Ortodoxia poate să nu fie atât de „ofertantă”, ca să mă exprim în aceeași logică a teoriei atractivității. Se întâmplă acest lucru, nu din anumite prejudecăți ale acestora, ci din faptul că noi ca ortodocși, cler și popor, nu reușim să întrupăm cu adevărat ceea ce semnifică Ortodoxia în ceea ce are ea mai autentic și mai profund.

Din capul locului, cred ar fi bine să ne delimităm de o abordare superficială asupra acesteia: Ortodoxia nu este o confesiune printre multe alte confesiuni creștine. Nici măcar o religie, pentru că aceasta ar coincide cu instituționalizarea credinței. Pentru a fi definită și înțeleasă nu are nevoie să fie tratată în comparație cu celelalte confesiuni creștine. Nici în competiție cu acestea. Nicidecum. Ortodoxia este un mod de viață ai cărei pandantivi sunt: libertatea, interiorizarea și frumusețea. Niciuna din aceste trăsături nu are nevoie să fie demonstrată. Când ne aventurăm în retorica euforică a unui discurs care își propune să-i convingă pe oameni că Ortodoxia înseamnă libertate, interiorizare și frumusețe, de fapt, confirmăm că acestea nu prezintă mare relevanță pentru noi. Când este nevoie să afirmăm libertatea, interiorizarea sau frumusețea, ca aspecte definitorii ale ființei umane, acest lucru coincide cu faptul că acestea sunt în pericol de extincție sau le declarăm decesul.

În Ortodoxie este un primat al experienței în detrimentul teoriei, al ideologiei. Nu în zadar în prima Duminică a Postului Mare, numită și a Ortodoxiei, este lecturat la Sfânta Liturghie pasajul în care ni se vorbește despre chemarea la apostolat a ucenicilor lui Hristos. Apostolul Filip, fiind profund mișcat de întâlnirea cu Mesia, cu Hristos, îl invită și pe Natanael să devină ucenic al Acestuia. Natanael nu este pe deplin convins de această poftire, replicând: „Din Nazaret poate fi ceva bun?”, la care Filip îi răspunde foarte frust și sigur pe sine: „Vino și vezi”, fără niciun alt detaliu privind biografia sau mentalitatea lui Iisus.

Prin urmare, Ortodoxia este concentrată în acel „vino și vezi!”. Pentru a te convinge și a deveni un om liber, interiorizat și frumos, spiritual vorbind, este imperioasă dorința de a trăi aceste realități atât de intrinseci vieții tânărului.

Hristos este Adevărul Persoană, nu un set de convingeri sau de reguli, care te legitimizează că faci parte din „clubul” credinței creștine. Constatarea că unii se raportează încă precar la Ortodoxie este din cauza faptului că noi ca ortodocși nu am metabolizat, la modul propriu și deplin al acestui cuvânt, libertatea, interiorizarea și frumusețea ei, ca în felul acesta să fim niște dovezi clare, ca stare și trăire, nu ca amplitudine verbală, ale acestor trăsături.

2. Alte confesiuni – în special protestante – au cultura de a aduce, la modul sistematic, tineri în comunitățile lor. Ortodocșii, mai degrabă, au asociații ce doar se intersectează într-o anumită măsură cu comunitatea ecleziala (spre exemplu ASCOR, Organizația Tinerilor din Sibiu, Liga Studenților din Cluj etc.). Cum vă raportați la această disociere? Considerați necesare anumite acțiuni cu scopul unei mai bune integrări a tinerilor în comunitățile parohiale?

Ca să fiu puțin abrupt, aș răspunde la această întrebare, nu fără o oarecare doză de ironie, că nu sunt interesat deloc de această „cultură de a aduce, la modul sistematic, tineri în comunitățile" noastre ortodoxe. Nu o spun cu dispreț sau desconsiderare față de niciun cult neoprotestant. Însă cred că nici ei nu ar fi de acord cu o asemenea percepție asupra misiunii lor cu tinerii din comunitățile lor de credință.

Prin urmare, rostul nostru de slujitori nu este acela de a avea cât mai mulți adepți ai credinței, fapt care presupune, în mod natural, această „cultură" a prozelitismului, ceea ce este un păcat, ci de a-i seduce, prin trăire și exemplu personal, la frumusețea actului credinței într-o comunitate a cărei inimă să fie Hristos cel înviat. El să constituie o alternativă validă şi autentică, nu o opţiune printre multe altele, pentru punerea în valoarea a demnităţii de persoane, ca fiinţe spirituale libere, interiorizate şi frumoase.

Legat de organizațiile ortodoxe, nu cred ca este foarte elegant să fim așa de tranșanți. Nu pot face minuni, însă cred că misiunea lor printre tinerii de aceeași credință nu se rezumă doar la o prezență de „intersecție". M-aș exprima extrem de simplist dacă aș spune că printre acești tineri sunt oameni minunați, care își trăiesc necrispat și profund credința, constituind un antidot la inerția și confuzia spirituală de care este bântuită societatea postmodernă.

Este mai mult decât evident că frumoasa spiritualitate ortodoxă, trăită într-un cadru liturgic și revărsată în activitățile culturale sau filantropice, puse în mișcare de către aceste organizații, se cere a fi comunicată celor din jur cât mai inteligent, consistent și fără prejudecăți. De asemenea, este deja o necesitate curajul de a discuta, de a aborda problematici de care sunt, în mod real, preocupați tinerii de astăzi. Nu putem fi absenți din agora dezbaterilor pe teme de bioetică, ideologii culturale, impactul secularizării asupra actului credinței, presiunea multiculturalismului, fenomenul migrației, relativizarea valorilor, lipsa de reflecție asupra influenței mediilor digitale în viața spirituală și tendința de a înțelege că bucuriile credinței sunt adresate doar celor „aleși" și care se integrează grupului. Un convertit la Biserica Ortodoxă, Mitropolitul Kallistos Ware din Marea Britanie, spunea atât de limpede că „Ortodoxia este afirmare, nu negare".

3. Imaginea generală pe care o au oamenii asupra Ortodoxiei – există și excepții, bineînțeles – este aceea a unei Biserici amorțite, cufundate într-un formalism al cultului și fără deschidere înspre societate. În ce mod s-ar putea produce o mișcare de revigorare?

„Mișcare de revigorare”? Constat din modul cum este formulată întrebarea că Ortodoxia ar fi (aproape) în moarte clinică și, prin urmare, ar avea nevoie de o resuscitare urgentă. Oare chiar așa să fie? Fără a fi acuzat de subiectivism, am convingerea și chiar simt că trăiesc într-o Biserică vie, prin Liturghie și prin filantropie. Pentru cel care are o minimă curiozitate va putea observa că viața Bisericii se desfășoară în coordonatele Evangheliei și ale *kerygmei* Apostolilor: să dea mărturie despre Hristos cel înviat și despre dimensiunea spirituală a omului, care, odată redus doar la biologic, rămâne o simplă entitate încastrată în imanent, în teluric. Fără nevoile spirituale, iertați-mi abordarea directă, suntem doar niște vite furajate.

Misiunea Bisericii este de a fi profetică în sensul cel mai tare al acestui cuvânt: de a face cunoscută voia lui Dumnezeu și de a citi corect și coerent semnele vremii, precum și de a îngemăna rugăciunea liturgică cu dragostea față de aproapele, concretizată atât în ajutorarea celor aflați în situații precare, din punct de vedere material, cât și în a oferi hrană spirituală celor doborâți de depresie, celor aflați în derută existențială, celor lipsiți de iubire și de bucurie, celor marginalizați, celor care sunt în stare de dezintegrare sufletească și celor însetați de a da un alt conținut vieții lor, care, din nefericire, devine tot mai precar prin extirparea oricărei referințe la spiritual. Biserica nu poate împrumuta tipul de „comportament” al mediilor digitale, în care, așa cum spunea același Jean Baudrillard, „nu există timp de reflecție, doar timp de reacție”. În Biserică există timp atât pentru „reflecție”, rugăciune, transpusă în slujbele liturgice, dar și timp de „reacție”, tradusă în prezența ei, în societate, prin proiectele culturale, sociale, spirituale, dar și prin atitudini civice, care să aibă darul de a limpezi lumea, ca să folosesc o expresie a celebrei Elisabeta Rizea din Nucșoara. Când lipsește „reflecția”, devenim doar reacționari, crezând că lumea se schimbă doar prin forță, tiranie și dictatură. Când lipsește „reacția”, devenim impasibili și inerți, adică ființe blazate și cotropite de nonsens. Bioritmul Bisericii este determinat de contemplație/rugăciune/reflecție și acțiune/prezență/viață practică.

Pe cale de consecință, „deschiderea” Bisericii înspre societate nu înseamnă transformarea ei într-o instituție prestatoare și furnizoare exclusiv de servicii sociale. Agrearea unei asemenea perspective ar coincide cu desființarea intenției cu care Hristos a întemeiat-o: să fie o comunitate de credință vie, aidoma unui trup sănătos, în care funcționează armonios toate organele componente și care trăiește și gândește ca Iisus cel răstignit și înviat.

Orice altă dimensiune proiectată asupra Bisericii decât cea enunțată mai sus alunecă, în

mod inevitabil, în deprecierea rolului pe care ea îl are cu adevărat în viața oamenilor și a societății.

Legat de „formalismul cultului”, în care, , chipurile, ar fi „cufundată” Biserica, îmi vine în minte o definiție celebră a secularizării, dată de teologul Alexander Schmemann: „secularismul, după părerea mea, este, mai presus de toate, *o negare a cultului*”. Această (așa-zis) tară a trăirii ortodoxe comportă o abordare ambivalentă: 1. Neînțelegerea (raționalismul) sensului cultului și, implicit, a slujbelor ortodoxe, din varii motive, nu atrage după sine acuzația *ex officio* de formalism asupra acestuia și 2. Superficialitatea (bigotismul) trăirii actului credinței poate avea drept consecințe transformarea *relaționării* față de cult într-un formalism. Slujbele ortodoxe au o profunzime și o capacitatea aparte de a te ajuta să-ți regăsești sinele în adevărata lui frumusețe și vigoare. Rămâne doar să mergem la slujbă.

4. Ce cauze întrevedeți pentru faptul că mulți tineri, chiar în biserică fiind, nu au o cultură teologică minimală, iar cea pe care o au este formată doar din auzite și tinde spre folclor? Vi se pare că discursul teologic pe care îl adoptă la momentul actual majoritatea membrilor Bisericii Ortodoxe răspunde aspirațiilor, așteptărilor sau căutărilor profunde ale tinerilor? În orice caz, cum ar putea fi îmbunătățit acest tip de discurs?

Faptul că unii tineri au o cultură teologică minimală sau anemică nu este vina lor. Este responsabilitatea slujitorilor Bisericii de a asuma un tip de discurs nu atât în funcție de așteptările și căutările acestora, ci, mai degrabă, ținând seama de structura profundă a ființei umane, care are această capacitate de a intui autenticul și tot ceea ce conferă demnitate și împlinire. Iar acest discurs/cuvânt, pentru a nu fi resimțit ca ideologie, trebuie să fie expresia unei experiențe redutabile a vieții în Hristos. Adică, să nu existe nicio sciziune între ceea ce vorbim și făptuim. Doar în felul acesta suntem credibili și avem puterea de a disloca multe inerții și preconcepții despre viața duhovnicească.

5. Atât confesiunea romano-catolică, cât și cele protestante au, în tradiția lor, un program special de integrare a tinerilor în viața eclezială, ce se încheie cu așa-numita confirmare. Astfel, tinerii botezați de mici sunt catehizați când ajung la o vârstă care le permite să înțeleagă în ce constă credința din care fac parte. Urmează apoi o ceremonie de primire a acestora în comunitate, în cadrul căreia are loc prima lor împărtășire. Ar fi o soluție instituirea a ceva similar în Biserica Ortodoxă, cu scopul creșterii gradului de asumare și a culturii generale teologice în rândul tinerilor?

Nicidecum. Cei care au trăit în diaspora ortodoxă occidentală pot confirma acest lucru. Să nu vă iluzionați că bisericile sunt pline ochi de tineri sau de credincioși, tocmai în virtutea acestui *aggiornamento* al catolicismului sau al protestantismului față de doctrina Bisericii. Întrebarea, în modul cum este formulată, încurajează formalismul. Soluția este alta: cateheze și întâlniri cât mai dese pentru aprofundarea credinței și a valorilor evanghelice, care să aibă drept finalitate înduhovnicirea minții și a inimii, instalarea unei bucurii și al unui simț rafinat pentru cele spirituale. Altfel, orice tentativă de a-i apropia de Dumnezeu rămâne doar o emoție și un motiv în plus de socializare, fără schimbări substanțiale în viața lor.

6. Ce ar putea face un ierarh pentru a stimula atât la modul cantitativ cât și calitativ prezența tinerilor în Biserica Ortodoxă?

Să fie prezent printre ei, să îi înțeleagă cu toate oscilațiile lor în materie de credință, să îi iubească mai ales atunci când se revoltă pe viață și pe Dumnezeu, să aibă răbdare ca să îi asculte mai ales când sunt extrem de întortocheați în gândirea și trăirile lor. Și ceva foarte important: să îi asume în rugăciune.

Imagine: Pixabay